

א. יש סוברים שאין התר אלא בכגון שבירת כלים שבורים או שאר דברים פחותי ערך, משום 'בל תשחית' (סמ"ק, ספר החינוך, מהרש"א). ויש מתירים בכל אופן (עתוס' קדושין לב. הגהות מיימוניות מלכים ו).

ב. אעפ"י שמוותר לשבור כלים כדי להטיל אימה על אנשי ביתו, ראוי לכל חכם שלא ירגיל עצמו בכך, שמה ילמדו ממנו אנשים שאינם מהוגנים (מאירי).

דפים קה – קו

קס. מהו שיעור חיוב למלבן, מנפץ, צובע וטווה?

שיעור המלבן, המנפץ, הצובע והטווה – חוט אחד שארכו כמלא רוחב הסיט כפול.

א. כאמור לעיל, לפרש"י ה'סיט' הוא המירווח שבין האצבע לאמה, ובכפלים מכשיעור זה הוא מתחייב. ולדברי רב חייא בר אמי, הוא כשיעור המירווח שבין האגודל לאצבע כשפושט את ידו.

לדעת הרמב"ם (פ"ט) 'סיט כפול' גודלו ארבעה טפחים.

ב. השיעור הנזכר אמור בחוט או בגיזות צמר וכדו' שאפשר לעשות מהם חוט באורך האמור. אבל המכבס את הבגד אינו חייב בפחות משלשה על שלשה, שהוא שיעור חשיבות 'בגד' (עפ"י רמב"ן קיא; רמב"ם שבת יח, יג ובמגיד משנה ט, יא. והוא הדין לענין צובע בגד. מנחת חינוך מלאכת הצובע).

דף קו

קסא. האם כל המקלקלים בשבת פטורים?

שנינו: כל המקלקלים פטורים. ושנה רבי אבהו: חוץ מחובל ומבעיר, שאף על פי שהם מקלקלים – חייבים. ורבי יוחנן חלק ואמר שגם אלו פטורים, מלבד חובל שצריך את הדם לכלבו, מבעיר וצריך לאפרו, שאינם בכלל 'מקלקלים' ממש וחייבים עליהם. והעמידו בגמרא דברי רבי אבהו כשיטת רבי שמעון, אבל לרבי יהודה – גם חובל ומבעיר המקלקלים פטורים, כפשט לשון המשנה.

א. מתוך פירוש רש"י נראה, וכן פירש רשב"ם, שרבי אבהו סבר כרבי שמעון ורבי יוחנן סבר כרבי יהודה. ולדעת התוס' רבי יוחנן סובר שלרבי שמעון פטור מלבד במקום שיש קצת תיקון כנ"ל, ולרבי יהודה פטור בכל אופן, אפילו בצריך לכלבו / לאפרו.

הרמב"ם (א, יז) פסק שהמקלקל בחבורה פטור כשאר כל המקלקלים [משמע אף בצריך הדם לכלבו. ע"ש]. ויש שפסקו לחייב (עפ"י תרומת הדשן רסה – עפ"י התוס'. וע' בשו"ת חות יאיר קנח).

ב. מדברי רש"י יוצא שאם יש תיקון בדבר אחר, כגון חובל בשביל שצריך דם לכלבו או מבעיר לצורך האפר, אין זה נחשב מקלקל אלא מתקן משום התיקון הנעשה לצורך אחר [לרבי יהודה המחייב על מלאכה שאינה צריכה לגופה ומחשיב צורך צדדי לחייב בגללו].

ואולם לפירוש התוס' אין נחשב תיקון אלא אם מתקן בגוף המלאכה. ולרבנו תם – באותה שעה ממש שנעשית המלאכה.

- והרמב"ן פירש שכל שאין דרך בני אדם לקלקל הדבר בשביל אותו תיקון, כגון לחבול בשביל הוצאת דם לכלב – אין זו 'מלאכת מחשבת'.
- והרמב"ם (ח,ח) חילק בין חובל בבע"ח לחובל באדם מחמת כעסו, שזה חייב מפני שנחשב 'מתקן' אצל יצרו שהרי נתקרה דעתו ושכח חמתו בכך.
- ג. כתבו התוס': אף על פי שרבי אבהו מחייב בחובל ומבעיר לרבי שמעון אפילו אינו מתקן כלל, אינו חייב לר"ש אלא במלאכה הצריכה לגופה, כגון שחבל לצורך הוצאת דם לכלבו בדבר האסור בהנאה, שבאמת אין כאן תיקון אך לפי מה שסבר שמוותו, עשאה לצורך גופה [ודעת הרמב"ן שכל הבערה לצורך בישול או חימום נחשבת 'צריכה לגופה'. וכן מילה וכד']. אבל בלאו הכי – פטור. ואולם מדברי רש"י משמע שרבי שמעון מחייב בחובל ומבעיר הגם שאין צריך לגופה.
- ד. מבואר בגמרא שמילה בשבת, וכן הבערת פתילה לצורך מיתת בית דין, לדברי רבי שמעון הרי אלו בכלל 'מקלקלין' [אלא שמקלקל בחבורה ובהבערה חייב] ולרבי יהודה נחשבים כתיקון, מפני שעושה כן לצורך מצוותו [והמצוה באה עם המלאכה ממש. ר"ת]. ויש לשמוע מדברי התוס' שאף לצורך מצוה דרבנן הרי זה 'תיקון' מדאורייתא (עפ"י באר יצחק או"ח ט). ואולם אבל הקורע על מתו לדברי הכל נחשב מתקן, כי ע"י הקריעה הוא מאפשר את לבישת הבגד (עפ"י תוס' קה: ד"ה הא).
- השוחט בהמה, וכן הקורע על מנת לתפור והמוחק על מנת לכתוב, וכיוצא באלו – לדברי הכל אינם בכלל 'מקלקלים', והרי הם אבות מלאכות שחייבים עליהם לכל הדעות.

דפים קו – קז

קסב. האם חייבים משום 'צידה' בפעולות דלהלן?

- א. המבריה חיות עופות או דגים, למגדל לבית לגינה לחצר ולביברים; הצדם מאותם מקומות.
  - ב. הצד צבי סומא, ישן, חיגר, חולה, וזקן.
  - ג. צד חגבים גזים צרעים ויתושים.
  - ד. צבי שנכנס לבית ונעל את הבית בפניו.
  - ה. נעלוהו שנים.
  - ו. תפס ארי בשבת.
  - ז. ישב האחד על הפתח ולא מילאהו, ישב השני ומילאהו.
  - ח. ישב האחד על הפתח ומילאהו, ובא השני וישב בצדו, ועמד הראשון והלך לו.
  - ט. נכנסה לו ציפור תחת כנפיו ואינו מניח לה לצאת.
  - י. הנועל את ביתו לשומרו ונמצא צבי שמור בתוכו.
- א. הצד צפור למגדל (= ארון) חייב. לבית – פטור. והעמידו בגמרא בצפור דרור, מפני שאינה מקבלת מרות ונשמטת בקלות לכך היא מחוסרת צידה גם בתוך הבית. ואולם בשאר עופות שהכניס לבית חייב, וכן הדין במכניסם לביבר מקורה.
- הצדם מתוך אותם מקומות; כל אלו שאינם נחשבים כניצודים, כגון צפור דרור בבית – הצדם משם חייב. וכל שהם ניצודים, כגון שאר עופות – הצד משם פטור.